

**R. P. Georgii de Rhodes Avenionensis S. J. disputationum
theologiae scholasticae tomus ...**

Rhodes, Georges de

Lugduni, 1661

Sectio II. Quid sit propria prouidentia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81987](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81987)

pluribus locis, verbî gratia, serm. 254. de tempore: *Alios coronat, alios damnat, nusquam errat, alios probat, de aliis probat, omnes ordinat.* Vide Petavium c. 9. ubi ex Theodoret. Greg. Magno, Basilio Seleuciæ, ostendit Dei hostes repugnare simul & famulari consiliis Dei. Imò quod est mirabilius vti Deum iis quæ contraria videntur ad ea peragenda, quæ ipse statuerit; summæ inde potentiæ nobis specimen præbendo.

Ad quartam, de perturbationibus quibus concutitur terra videtur responsio eadem est, quibus addo, quod notatum sapienter est à Nemefio, cap. 14. *Nefas omnino esse negare providentiam quia consilia eius, non intelligimus, sicut si aliquis negaret esse mare, quia illud dimetiri nequit, si negaret arenam, quia illam numerare non valet.*

Colliges ex his duplicem in Deo distingui providentiam, alteram physicam quâ res gubernatur ratione carentes, & deducit eas in proprios fines: alteram moralem quæ regit causas rationales, liberas. Quæ deinde diuiditur in naturalem, quæ creaturas rationales dirigit in fines debitos naturaliter, & insuper naturalem eaque si electos spectet dicitur prædestinatio, si reprobos dicitur reprobatio, quæ ut vides idem sonat ac providentia, etiam si prædestinatio magis explicitè designet actum voluntatis, providentia verò actum intellectus.

SECTIO II.

Quid sit propriè Providentia.

Sic breuiter constituta existentia providentiæ, quid dicitur eius explicatio tria exigit. Primò, quos actus tum intellectus tum voluntatis includat necessariò providentia. Secundò, in quo actu formaliter & essentialiter illa sita sit. Tertiò, quomodo propriè illa definiatur.

§. I.

Quos actus intellectus, & voluntatis includat necessariò Providentia.

Certum est primò, providentiam includere necessariò quatuor actus intellectus, & tres actus voluntatis, providentia enim differt à gubernatione actuali, quæ tota est extra Deum, & est executio providentiæ: ista verò est actus quidam internus Dei omnino immanens, & æternus, quo res creatæ diriguntur in fines, significat enim dispositionem internam quâ res sibi subiectas Deus deducit in fines, hoc autem fieri nequit sine quatuor actibus intellectus, & tribus actibus voluntatis.

Primò enim requiritur actus pertinsens ad scientiam simplicis intelligentiæ, quia deduci creatura non potest in finem, quin cognoscatur possibilitas tum finis, tum mediorum, deinde virtus etiam illorum, & efficacia, alioqui vaga erit & erronea providentia. Quæ omnia cognoscuntur per scientiam simplicem; imò ad hoc maxime munus pertinet scientia illa, quæ dicitur practica, quam dixi esse scientiam simplicem quatenus dirigit voluntatem decernentem, & omnipotentiam operantem.

Secundò, necessariò etiam requiri cognitionem scientiæ conditionatæ demonstratum sapius est, quia quisquis assumit medium ad finem si prudenter agit, considerat necessariò quem effectum habiturum sit medium si assumatur, alioqui agit cæco modo, & exponit se periculo non assequendi finem quem intendit absolute. Hoc est medium cognoscere conditionatè, unde tam sæpè monui providentiam sine hac scientia, nec esse posse prudentem, nec infallibilem, nec specialiter beneficam.

Tertiò, alter etiam ille actus intellectus quem

(imperium) dicunt morales Philosophi continetur à providentia, quia ut deducatur à Deo creatura in finem per aliquod medium, necesse est ut potentia exequens applicetur ad executionem externam per actum illum voluntatis, qui vocatur vsus, sed actus ille voluntatis qui dicitur vsus, non potest esse actus intellectus, qui vocatur imperium. Falsò enim Thomistæ putant imperium esse actum duntaxat præceptivum, & impulsivum nullo autem modo cognoscitivum, quod esse falsum ac impossibile probabitur prima, secundæ, imperium enim non est aliud quàm actus ille quo intimatur potentiis, & illis promulgatur decretum efficac voluntatis; cum enim dico, fac hoc, declaro quid velim fieri, sed intimatio illa est cognitio quæ præluet executioni, ergo imperium est cognitio illa quæ sequitur electionem, & præluet executioni. Estque iudicium practicum illud quo dicitur, hoc faciendum est iuxta voluntatis decretum.

Quartò, ad providentiam in diuino intellectu necesse omnino est, ut sequatur scientia visionis, quæ cognoscat futuram existentiam finis, & mediorum, non enim fieri potest ut Deus decernat efficaciter assequi finem per media, quin illorum videat existentiam, sed hæc cognitio posterior est totà providentiæ ut vides, & illam supponit.

Quintò, multos etiam actus voluntatis completitur providentia, in primis enim necessaria est intentio finis obtinendi, per quam progreditur ad mediorum præparationem; non enim dirigit in finem nisi eum intendendo aliquo saltem modo efficaciter. Deinde necessaria est electio seu decretum efficac exhibendi media quædam potius quàm alia, ac demum actualis vsus, seu voluntas applicans omnipotentiam ad mediorum exhibitionem.

Inter illos itaque septem actus iste ordo est. Primò, per scientiam simplicem cognoscit Deus finis, & mediorum possibilitatem ac honestatem. Secundò, per scientiam conditionatam cognoscit mediorum efficaciam ac congruitatem: sequitur intentio finis & electio mediorum, deinde imperium cum vsu, & executione, postrema omnium est scientia visionis.

§. II.

In quo actu consistat formaliter Providentia & quomodo illa definiatur.

Certum est secundò, illam non consistere essentialiter vel in solo actu intellectus, vel in solo actu voluntatis, sed includere formaliter, & in recto actum utriusque potentie. Contra Scotum, Bonaventuram, Suarezem, Lessium, Vasquezem, qui solum actum voluntatis putant esse proprium & essentialem providentiæ. Alij soli tribuunt intellectui, cum S. Thoma & Caietano alij utrique potentie tribuunt cum Alensi, Molina, Herice, Arrubale, quibus assentiendum videtur.

Ratio est, quia illud per quod providentia formaliter definitur, est id, per quod illa essentialiter constituitur, sed illa definitur per actum intellectus, & voluntatis, nam prædestinatio quæ pars est providentiæ, vocatur in scripturis præscientia, non repulit Deus plebem suam quam præsciuit unde August. lib. de Bono persever. definit prædestinationem, præscientiam, & præparationem mediorum quibus certissime liberantur, quique liberantur, ubi iungitur præscientia cū decreto. Deinde definitur etiam sæpè à scripturis per actum voluntatis, quia vocatur electio, decretum, propositum voluntatis, & Damasc. l. 2. c. 29. vocat eam voluntatem per quam omnia quæ sunt aptè gubernantur, & aperte Boethius l. 4. utramque coniungit potentiam

Scientia visionis.

Tres actus voluntatis.

In quo actu consistat formaliter.

Scientia simplex.

Scientia conditionata.

Imperium

rentiam cum definit sic prouidentiam, est ratio in summo principe constituta, quæ cuncta disponit, ergo est actus intellectus simul, & voluntatis.

Et probari apertè potest; quia prouidentia est actus prudentiæ quæ virtus est intellectus, deinde curam dicit & sollicitudinem quod spectat ad voluntatem, imò præcipuum prouidentiæ munus est, non tantum media cognoscere ad finem idonea, sed efficaciter etiam ordinare, vt media in finem eligantur & executioni mandentur, qui sunt actus voluntatis, ad quam propterea videtur principalius spectare prouidentia.

Si autem ulterius queratur, in quo actu tum intellectus, tum voluntatis prouidentia consistat formaliter & essentialiter.

Resp. Prouidentiam præcisè sumptam, quatenus præcedit gubernationem & illam causat, essentialiter consistere in actu intellectus duplici, & in duplici actu voluntatis; actus enim scientiæ simplicis proptèr est scientia practica vt dixi, & actionem voluntatis dirigit sine dubio pars est præcipua prouidentiæ, simul cum actu scientiæ conditionatæ, quæ cognoscit quid factura sint media si dentur, quia dirigit electionem mediorum: imperium autem quod executioni præluet, & scientia visionis quæ cognoscit finem obtinendum, sequuntur prouidentiam non illam constituunt. Deinde in voluntate intentio, & electio sunt formaliter ipsa prouidentia: vsus autem extra eam est. Si verò illa sumatur adæquatè proptèr includit etiam gubernationem, tres actus intellectus, & tres voluntatis ipsam intrinsecè constituunt, sola scientia visionis totà prouidentiā posterior est.

Propria
definitio
prouiden-
tiæ.

Certum est tertio, definiri optimè posse prouidentiam, est conceptio mediorum in mente Dei, quibus una quæque res perducitur ad suum finem, & propositum conferendi ea. Vel certè optimè Lessius definit, decretum exequendi rationem ordinis rerum in finem à Deo præconceptum. Res enim omnes create, consideratæ secundum essentiam sunt obiectum idearum: spectatæ verò secundum habitudinem quam dicunt ad finem à Deo destinatum sunt obiectum prouidentiæ, & hoc significare debent omnes definitiones quæ vulgò circumferuntur alioqui non sunt adæquatæ; dicitur enim à S. Thoma, ratio ordinis rerum in finem existens in Deo. Et vt dixi à Damasceno voluntas Dei per quam omnia quæ sunt, conuenienter accipiunt gubernationem. Placet inprimis illa quæ allata est ex Boethio, ratio in supremo principe constituta quæ cuncta disponit.

SECTIO III.

Qualis sit perfectio prouidentiæ diuinæ.

In finitam perfectionem prouidentiæ hæcenus explicatæ intelligimus primò ex eius proprietatibus, secundò, ex eius operationibus.

Proprietates
eius
septem.

Certum igitur est primò, prouidentiæ diuinæ præcipuas esse proprietates, præter alias innumeras, quas excogitare facile est.

Vniuersa-
lias.

Prima proprietas eius est, quod sit vniuersalissima ratione rerum quas gubernat; nihil enim est vel maximum, vel minimum, vel bonum, vel malum, quod non subit eius gubernationi, atque adeò nihil est quod rectum in finem non ordinet, nullum medium quod non decernat, aut permittat. Negarunt curam hanc Deo rerum minimarum Plato, & Aristoteles, sed probari naturali etiam ratione potest ex infinitate scientiæ, bonitatis, & potentiae. Deinde quia rerum etiam minimarum & dominus & creator est. Attingit ergo à fine vsque ad finem vniuersalissima hæc omnium dominatrix prouidentia.

Secunda proprietas est, quod sit æterna, nihil enim omnino est quod ab æterno præsens illi non fuerit, quod non viderit, disposuerit, digesserit, vnde nihil illi nouum accidit, nihil improuisum euenit. Sed totum ordinem personarum, euentuum, infortuniorum, bellorum, regnorum, naufragiorum, minutim & sigillatim digestum, & statutum habet.

Æternitas.

Tertia proprietas, quod sit sapientissima, atque adeò secretissima; per vias enim occultissimas, & sæpè contrarias assequitur tamen semper quod vult, & intendit, vt obseruabam supra ex varijs patribus, deinde media eligit omnium maximè idonea, & optima, quibus sine dubio assequatur optimo modo fines conuenientissimos, quia scilicet prouidentia est ipsa vt dixi sapientia infinita, quæ ordinat media, & fines præscribit.

Sapientia.

Quarta proprietas, quod sit sanctissima; nullum enim finem præscribit, nullum medium eligit, quod non sit honestissimum, & conforme rationi æternæ quia omnia decreta prouidentiæ sunt actus voluntatis infinite sanctæ, atque adeò cum infinite sanctitatem suam amet, & creatam etiam procuret, tota ordinatur ad sanctificationem creaturæ rationalis, quam eo modo ad se rapit, & sibi vnit per gratiam & gloriam.

Sanctitas.

Quinta proprietas, quod sit suauissima & amantissima; rerum enim naturis semper se accommodat, res liberas libere gubernans, solaque suauitate illas ad se trahit, monendo, docendo, delectando, sed semper infinite amando.

Suauitas.

Sexta proprietas, quod sit tranquillissima; nec enim in tanta rerum mole vllā vnquam perturbatione tangitur, sed sic omnibus prouidet quasi singulis, id est tanquam vnius tantum mulsæ curam gereret, & sic curat singula tanquam omnia.

Tranquillitas.

Septima proprietas, quod sit infallibilis; semper enim finem suum assequitur adæquatè sumpta. *Omne consilium meum stabit, & omnis voluntas mea fiet.* Quis enim vincat Dei aut sapientiam, aut potentiam, & ratio huius certitudinis est, quia per scientiam conditionatam videt media omnia quæ habitura sunt effectum, & illa tribuit, vnde semper infallibiliter assequitur, quod intendit.

Infalibilitas.

Certum est secundò, varias omnino esse operationes prouidentiæ gubernantis omnia: præcipuæ verò sunt productio quotidiana, innumerorum indiuiduorum in qualibet specie: conseruatio vniuersi & singulorum indiuiduorum ac specierum: cooperatio & concursus ad omnes omnium rerum operationes, internas & externas: prædefinitio bonorum omnium, tum naturalium, tum moralium: permissio & impedio multorum malorum: illuminatio creaturæ rationalis siue per interna gratiæ auxilia, & vocationes siue per externam legem, doctrinam, exempla; deinde hominum redemptio, vocatio, iustificatio, & instrumenta quibus eam adipiscimur, remuneratio & punitio. Quæ omnia partim ad philosophicam pertinent considerationem, partim in sequentibus exponuntur.

Operationes prouidentiæ.

QVÆSTIO II.

De supernaturali Dei prouidentia circa electos, quæ appellatur Prædestinatio.

Quæst. 23.

Ingreдемur magnum iudicium diuinorum profundum, vt loquitur August, epist. 105. quod scrutetur qui potest veruntamen caueat præcipitium; neque enim ista sunt iniusta quia occulta. Hæc videlicet est prouidentiæ diuinæ pars præcipua quæ per media infalli-